Praktijkinnovatie Zorg en Welzijn

Zie mij: wat meiden in de opvang nodig hebben om verder te komen

Samenvatting onderzoek en aanbevelingen

HAN_UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES STUDENT@WORK

Rosanne van Regteren, Esmeé Stuijt & Ivana van Thienen

Inhoudsopgave

Aanleiding van het onderzoek **2**

Doel en de onderzoeksvraag **2**

Uitkomsten **2**

Belangrijkste algemene uitkomst *2*

Thema 1: veiligheid, vertrouwen en stabiliteit *2*

Thema 2: persoonlijke aandacht en mentorschap *3*

Thema 3: autonomie, inspraak en toekomstperspectief *3*

Thema 4: structuur, dagbesteding en ontwikkeling *3*

Thema 5: verbondenheid en sociale steun *3*

Wat gaat al goed binnen het De Instelling? **3**

Belangrijkste knelpunten in de praktijk **4**

Aanbevelingen **4**

Meest kansrijke interventies *4*

Aanbevelingen aan De Instelling en haar professionals **4**

- *Meer individuele contactmomenten met de mentor* *4*
- *Blijven investeren in deskundigheid van professionals* *4*
- *Actiever inzetten op vrijwilligers* *5*
- *Samenwerking met laagdrempelige voorzieningen versterken* *5*

Aanbevelingen aan de meiden **5**

Betekenis voor de leidinggevende van De Instelling **5**

Conclusie **5**

Aanleiding van het onderzoek

Dit onderzoek richt zich op de begeleidingsbehoeften van dak- en thuisloze meiden binnen kleinschalige jeugdzorginstelling in Nijmegen (in dit verslag geanonimiseerd vermeld als De instelling). De aanleiding hiervoor is dat meiden binnen de opvang vaak andere ervaringen, kwetsbaarheden en ondersteuningsvragen hebben dan jongens. Zij hebben vaker te maken met gevoelens van onveiligheid, trauma, afhankelijkheidsrelaties, grensoverschrijdend gedrag en verborgen vormen van dak- en thuisloosheid.

Binnen De instelling staat genderspecifieke begeleiding centraal. Tegelijkertijd is er nog onvoldoende bekend hoe de meiden de huidige begeleiding ervaren en welke aanpassingen nodig zijn om beter aan te sluiten bij hun behoeften. Het onderzoek had daarom als doel om inzicht te krijgen in wat meiden binnen het De instelling nodig hebben om zich veilig, gehoord en ondersteund te voelen.

Doel en de onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidde: *Welke genderspecifieke begeleidingsbehoeften hebben dak- en thuisloze meiden in De Instelling en hoe kan begeleiding hier effectief op aansluiten?*

Het onderzoek had een praktijkgericht karakter. Er is gekeken naar ervaringen van meiden, professionals, de teamleider, ervaringsdeskundigen en betrokken organisaties. De belangrijkste opbrengst van het onderzoek is dat er duidelijker is geworden welke behoeften centraal staan binnen de begeleiding en welke interventies kansrijk zijn om de ondersteuning binnen de Instelling te versterken.

Uitkomsten

Belangrijkste algemene uitkomst

Uit het onderzoek blijkt dat meiden binnen De Instelling vooral behoefte hebben aan veiligheid, vertrouwen, stabiliteit, persoonlijke aandacht, gelijkwaardigheid en maatwerk. De begeleiding sluit het beste aan wanneer begeleiders naast de meiden staan, echt luisteren, afspraken nakomen en aansluiten bij het tempo en de persoonlijke situatie van de meid.

De begeleiding binnen De Instelling wordt door de meiden op meerdere punten als positief ervaren. Zij benoemen dat sommige begeleiders lief, behulpzaam en ondersteunend zijn. Tegelijkertijd geven zij ook aan dat er regelmatig te weinig tijd is voor persoonlijke aandacht. Professionals herkennen dit knelpunt. Zij willen graag meer individuele begeleiding bieden, maar ervaren dat werkdruk, administratieve taken en personele capaciteit dit moeilijk maken.

Thema 1: veiligheid, vertrouwen en stabiliteit

Een van de belangrijkste uitkomsten is dat veiligheid de basis vormt voor goede begeleiding. Meiden hebben behoefte aan een omgeving waarin zij zich emotioneel en fysiek veilig voelen. Dit betekent dat zij moeten kunnen ervaren dat zij zichzelf mogen zijn, dat hun verhaal serieus wordt genomen en dat zij niet worden veroordeeld. Veel meiden hebben eerder onveilige situaties meegemaakt. Daardoor kost het opbouwen van vertrouwen tijd. Begeleiders spelen hierin een belangrijke rol. Vertrouwen ontstaat vooral wanneer begeleiders betrouwbaar zijn, afspraken nakomen en oprechte interesse tonen. Ook voorspelbaarheid is belangrijk. Wanneer meiden weten waar zij aan toe zijn, ontstaat er meer rust. Professionals benoemen daarnaast dat meiden tijd nodig hebben om te landen binnen De Instelling. In de eerste periode is het daarom belangrijk dat er niet meteen te veel verwachtingen worden gesteld, maar dat de nadruk ligt op rust, nabijheid en het opbouwen van contact.

Thema 2: persoonlijke aandacht en mentorschap

Persoonlijke aandacht komt in het onderzoek sterk naar voren als belangrijke behoefte. Meiden geven aan dat zij behoefte hebben aan meer één-op-één contact met hun mentor of begeleider. Tijdens deze momenten kunnen zij hun verhaal kwijt, vragen stellen, emoties bespreken en samen nadenken over hun toekomst. In de huidige praktijk ervaren meiden soms dat begeleiders weinig tijd hebben. Zij zien dat begeleiders druk zijn met andere taken of veel op kantoor zitten. Hierdoor kunnen zij zich soms alleen, ongezien of minder belangrijk voelen. Dit betekent niet dat begeleiders niet betrokken zijn, maar wel dat de beschikbare tijd voor persoonlijke begeleiding onder druk staat. Voor De Instelling ligt hier een belangrijke verbeterkans. Door vaste individuele contactmomenten structureler in te plannen, kan de vertrouwensrelatie worden versterkt en kunnen signalen eerder worden opgepakt.

Thema 3: autonomie, inspraak en toekomstperspectief

Naast veiligheid en aandacht hebben meiden behoefte aan autonomie. Zij willen serieus genomen worden in hun mening en willen invloed hebben op beslissingen die over hun leven gaan. Dit gaat bijvoorbeeld over school, werk, dagbesteding, sociale contacten, wonen en toekomstplannen. Uit het onderzoek blijkt dat meiden soms ervaren dat volwassenen of instanties veel over hen beslissen. Daardoor kunnen zij het gevoel krijgen weinig controle te hebben over hun eigen leven. Dit kan leiden tot frustratie, onzekerheid of stilstand. Begeleiding sluit beter aan wanneer meiden binnen veilige kaders mogen oefenen met keuzes maken. Dit betekent dat fouten maken ook onderdeel mag zijn van het leerproces. Professionals benoemen dat meiden zelfstandigheid niet kunnen ontwikkelen wanneer alles voor hen wordt bepaald. Zij hebben ruimte nodig om verantwoordelijkheid te nemen, maar wel met passende begeleiding en duidelijke grenzen.

Thema 4: structuur, dagbesteding en ontwikkeling

Structuur en daginvulling zijn belangrijke voorwaarden voor rust en stabiliteit. Meiden hebben behoefte aan een duidelijke dagstructuur en zinvolle activiteiten. Dit kan gaan om school, werk, sport, creatieve activiteiten of andere vormen van dagbesteding. Wanneer er weinig daginvulling is, kan dit zorgen voor verveling, onrust en motivatieproblemen. Professionals zien dat meiden soms lang op de groep verblijven, waardoor spanning kan ontstaan. Een passende dagstructuur kan juist bijdragen aan zelfvertrouwen, motivatie en toekomstperspectief. Het onderzoek laat zien dat er behoefte is aan meer activiteiten die aansluiten bij de interesses van de meiden. Daarbij is het belangrijk dat meiden zelf mogen meedenken over wat zij leuk, helpend of motiverend vinden.

Thema 5: verbondenheid en sociale steun

Meiden hebben behoefte aan verbondenheid. Zij willen zich gezien voelen, ergens bij horen en positieve relaties opbouwen. Dit geldt zowel binnen De Instelling als daarbuiten. Een ondersteunend netwerk kan bijdragen aan herstel, zelfvertrouwen en zelfstandigheid. Tegelijkertijd blijkt dat veel meiden moeite hebben met vertrouwen en relaties. Door eerdere ervaringen kunnen zij bang zijn voor afwijzing, misbruik of teleurstelling. Sommige meiden zoeken bevestiging of aandacht buiten de opvang, wat risico's met zich mee kan brengen, bijvoorbeeld in afhankelijkheidsrelaties of ongezonde contacten. Daarom is het belangrijk dat begeleiding aandacht besteedt aan gezonde relaties, grenzen, seksualiteit, weerbaarheid en sociale vaardigheden. Deze onderwerpen vragen om herhaling, veiligheid en laagdrempelige gesprekken.

Wat gaat al goed binnen het De Instelling?

Het onderzoek laat zien dat er binnen De Instelling veel waardevolle elementen aanwezig zijn. De begeleiding is gericht op verbinding, veiligheid en nabijheid. Professionals proberen aan te sluiten bij de belevingswereld van de meiden en kijken verder dan alleen gedrag. Er is aandacht voor trauma, achtergrond, cultuur, zelfstandigheid en toekomst.

Meiden ervaren sommige begeleiders als lief, behulpzaam en steunend. Dit laat zien dat de basis voor goede begeleiding aanwezig is. De verbeterpunten gaan daarom niet zozeer over een gebrek aan betrokkenheid, maar vooral over de vraag hoe De Instelling binnen de bestaande werkdruk meer ruimte kan creëren voor persoonlijke, structurele en gendersensitieve begeleiding.

Belangrijkste knelpunten in de praktijk

De belangrijkste knelpunten die uit het onderzoek naar voren komen zijn:

- Er is regelmatig te weinig tijd voor individuele begeleiding. Zowel meiden als professionals herkennen dat één-op-één aandacht onder druk staat door werkdruk, groepsgrootte en administratieve taken.
- Er is behoefte aan meer passende dagbesteding en structuur. Wanneer meiden weinig te doen hebben, kan dit leiden tot stilstand, eenzaamheid of onrust.
- Inspraak wordt niet altijd consequent ervaren. Meiden willen meer betrokken worden bij keuzes over hun begeleiding en toekomst.
- De doelgroep vraagt om specialistische kennis van professionals, bijvoorbeeld op het gebied van trauma, stress, de-escalatie, grenzen, seksualiteit en gendersensitief werken.

Aanbevelingen

Meest kansrijke interventies

Tijdens het World Café zijn samen met betrokkenen verschillende interventies bedacht en beoordeeld. Hierbij is gekeken naar haalbaarheid, draagvlak, veiligheid, tijd, kosten en aansluiting bij de behoeften van de meiden. Drie interventies kwamen als meest kansrijk naar voren:

1. Meer contactmomenten met de mentor. Deze interventie sluit direct aan bij de behoefte aan persoonlijke aandacht, vertrouwen en maatwerk.
2. Extra coaching voor begeleiders in de-escalerend en stress-sensitief werken. Deze interventie versterkt de deskundigheid van professionals en helpt om beter aan te sluiten bij meiden die spanning, stress of trauma-gerelateerd gedrag laten zien.
3. Actiever vrijwilligers werven, onder andere via LinkedIn. Vrijwilligers kunnen bijdragen aan meer informele aandacht, activiteiten en sociale steun voor de meiden.

Aanbevelingen aan De Instelling en haar professionals

Op basis van het onderzoek wordt aanbevolen om de drie hoogst scorende interventies verder te concretiseren, te implementeren en na een vooraf vastgestelde periode te evalueren. Daarbij is het belangrijk dat de ervaringen van de meiden centraal blijven staan.

- #### Meer individuele contactmomenten met de mentor

Het wordt aanbevolen om vaste één-op-één momenten tussen meiden en hun mentor structureel in te plannen. Deze momenten kunnen worden gebruikt om te bespreken hoe het gaat, welke zorgen er spelen, welke doelen belangrijk zijn en wat de meid nodig heeft. Door deze contactmomenten niet alleen afhankelijk te maken van drukte of beschikbaarheid, ontstaat meer voorspelbaarheid. Dit kan bijdragen aan vertrouwen, veiligheid en betere signalering van behoeften.

- #### Blijven investeren in deskundigheid van professionals

Het wordt aanbevolen om coaching in de-escalerend en stress-sensitief werken te blijven aanbieden en gedurende het jaar levend te houden. Hoewel deze coaching al wordt aangeboden, kan de opbrengst worden versterkt door intervisie, casusbesprekingen of themabijeenkomsten te organiseren.

Hierdoor kunnen professionals ervaringen delen, leren van elkaar en de vertaalslag maken naar de dagelijkse praktijk. Dit helpt om stressreacties beter te herkennen, escalaties te voorkomen en meiden op een passende manier te begeleiden.

- Actiever inzetten op vrijwilligers

Het wordt aanbevolen om vrijwilligerswerving opnieuw actiever op te pakken, bijvoorbeeld via LinkedIn. Extra vrijwilligers kunnen bijdragen aan laagdrempelige activiteiten, individuele aandacht en positieve ervaringen buiten de reguliere begeleiding. Vrijwilligers kunnen bijvoorbeeld ondersteunen bij wandelen, koken, sporten, creatieve activiteiten, boodschappen doen of andere dagelijkse bezigheden. Dit kan de druk op professionals verminderen en tegelijkertijd de meiden meer sociale contacten en activiteiten bieden.

- Samenwerking met laagdrempelige voorzieningen versterken

Daarnaast wordt aanbevolen om de samenwerking met laagdrempelige voorzieningen in Nijmegen verder te verkennen. Hierdoor kunnen meiden makkelijker deelnemen aan activiteiten buiten De Instelling. Dit vergroot hun sociale netwerk, zelfstandigheid en deelname aan de samenleving.

Aanbevelingen aan de meiden

Aan de meiden wordt aanbevolen om hun ervaringen, wensen en knelpunten actief te blijven delen met mentoren, begeleiders en de teamleider. Dit kan bijvoorbeeld tijdens individuele gesprekken of jongerenvergaderingen. Door hun stem te laten horen, kunnen meiden bijdragen aan verbetering van de begeleiding. Daarnaast helpt dit hen om vaardigheden te ontwikkelen op het gebied van zelfreflectie, zelfregie en belangenbehartiging. Het is belangrijk dat meiden ervaren dat hun mening ertoe doet en dat zij invloed kunnen hebben op hun leefomgeving.

Betekenis voor de leidinggevende van De Instelling

Voor de leidinggevende laat dit onderzoek zien dat de belangrijkste verbeterkansen vooral liggen in het versterken van wat al aanwezig is. De basis van betrokken, relationele en gendersensitieve begeleiding is er, maar staat onder druk door organisatorische factoren. De uitdaging ligt daarom niet alleen bij de individuele professional, maar ook bij de randvoorwaarden waaronder het team werkt. Wanneer De Instelling meer ruimte wil creëren voor persoonlijke aandacht, mentorschap, structuur en deskundigheidsontwikkeling, vraagt dit om duidelijke keuzes in tijd, prioriteit en personele inzet. De aanbevelingen kunnen helpen om deze keuzes concreet te maken. Door klein te beginnen, bijvoorbeeld met vaste mentormomenten en regelmatige evaluatie, kan stap voor stap worden gewerkt aan begeleiding die beter aansluit bij de behoeften van de meiden.

Conclusie

Dak- en thuisloze meiden binnen De Instelling hebben behoefte aan begeleiding die gekenmerkt wordt door veiligheid, vertrouwen, stabiliteit, persoonlijke aandacht, gelijkwaardigheid en maatwerk. De begeleiding sluit het beste aan wanneer deze gendersensitief en traumasensitief wordt vormgegeven en rekening houdt met de individuele situatie, ervaringen en het tempo van de meiden.

Dit onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de behoefte van De Instelling om meer inzicht te verkrijgen in de genderspecifieke begeleidingsbehoeften van dak- en thuisloze meiden. Hoewel binnen in De instelling genderspecifieke begeleiding centraal staat, was er nog onvoldoende bekend in hoeverre de huidige begeleiding aansluit bij de behoeften en ervaringen van de meiden zelf. Het doel van dit onderzoek was daarom om de ervaringen en begeleidingsbehoeften van dak- en thuisloze meiden in kaart te brengen.

Uit de resultaten blijkt dat meiden veel waarde hechten aan een gelijkwaardige relatie met de begeleiding, waarin zij zich gehoord, gezien en serieus genomen voelen. Veiligheid, vertrouwen, stabiliteit en persoonlijke aandacht vormen hierbij belangrijke voorwaarden. Daarnaast laten de bevindingen zien dat eerdere negatieve ervaringen, gevoelens van onveiligheid en traumatische gebeurtenissen invloed hebben op de manier waarop meiden begeleiding ervaren en relaties aangaan. Emotionele beschikbaarheid, betrouwbaarheid en nabijheid van begeleiders dragen daarom bij aan het opbouwen van een veilige begeleidingsrelatie.

Verder komt naar voren dat meiden en professionals grotendeels dezelfde behoeften benoemen, waaronder veiligheid, structuur, nabijheid, passende dagbesteding en individuele aandacht. Tegelijkertijd wijst het onderzoek op een spanningsveld tussen deze behoeften en uitvoerbaarheid in de praktijk. Professionals geven aan dat factoren zoals werkdruk, personele bezetting, tijdsgebrek en organisatorische randvoorwaarden het bieden van voldoende individuele en passende ondersteuning kunnen beperken.

Tot slot laat het onderzoek zien dat effectieve begeleiding meer omvat dan het bieden van alleen praktische ondersteuning. De kwaliteit van de relatie tussen de meiden en de begeleiding lijkt een belangrijke rol te spelen in hoe de hulpverlening wordt ervaren. Tegelijkertijd blijkt dat het realiseren van deze relatiegerichte begeleiding niet vanzelfsprekend is en afhankelijk blijft van de mogelijkheden die de praktijk biedt. Daarmee geeft dit onderzoek inzicht in zowel de behoeften van de meiden als de uitdagingen die professionals ervaren bij het vormgeven van passende begeleiding binnen het De Instelling.